

הלכות תשעה באב סימן תקנא

כז באר הגולה

מהרי"ל סימן קז (ע) אלא נוהגים (ל) ל' לתיוק, ובמקום דליקא תינוק מתר בעצמו (עא) לשתות (* ויקא דאימא לעיל סיף ב דאין עשין קצות ארוסין, וקצות ארוסין, נראה לשניה קצתי לתלק קצא סיני באחסי של מעור כגון שאין לו אשה ובנים, כמו שכתב הר"ן בשם רב האי ונביא הכתי' ויזון בסיני זה

באר היטב

לזמן נדרים, גם ב"י והר"מ כתבו לאסור, מ"א, ע"ש. [מהו נוקא בתבשיל של בשר, אבל קשונתבשיל קדורה של בשר פשיטא דמתר, ופש"ז מתיר כגון שנתערב בתבשיל אף ע"ש בו טעם זין, ולפנינו המ"ל יש לתקמרו: (ל) לתיוק, וכן כוס ב"ה אחר המילה נוהגין לתן לתיוק, ודוקא בתיוק שאינו יודע להתאבל על ירושלים, מ"א. ונמשמע שם כמ"א דלאו דוקא משום מצוה אלא אפלו בכל שבת זו מתר כגון שאינו יודע להתאבל על ירושלים, אבל בסי' אליהו רבה חולק עליו דדוקא משום מצוה מתר, ע"ש: (לג) התבדלה, אבל ברפת המזון זכר בלא פוס, מהרי"ל: (לד) ארוסין, קשה, ודמא פתב כ"כ דאסור לעשות סעודת ארוסין, וכתב הר"ן דכשאין לו אשה ובנים שרי לעשות סעודת ארוסין כמש"ל בשם הר"ן, ע"ש ט, מיהו צכשו נוהגין אסור אפלו אין לו אשה ובנים כמש"ל, ועין מ"א: (לג) השתנים, ד"ל מהרי"ל: ודוקא ההולכים משום קרובה או משום רעות, אבל ההולכים לשנות, עברה היא בנדם, ובכלבש פסק במ"ש במנהגים דמרי"ח עד ט"ב לוקחין מנון קצמץ, והש' לוקחין מ' מלכד סקורבים השתנים לבעלי הסעודה, עכ"ל. ומ"כ דנשים השתנים לסעודה מתרות ג"כ בבשר וזין, ודוקא במקום ששומעין נשים לסעודה זו, ומי ששולחין לו לביתו אסור לאכל קמ"ש סימן תקסח ט"ב בהג"ה. ונ"ל דדוקא קמ"ש ערות מקרי קרובים, ובסיים מסכת אף מי שלא למד עמהם יכול לאכל עמהם משום קרובה או רעות, וכספר אליהו רבה הוכיח דבסיים מסכת אם לא נודמן לו בלמודו כסדרו הסיים לא ימתר או לאתח' משום קר, ואם לא היה עושה סעודה בשאר ימים אפשר שלא יעשה נמי עשה, ע"ש. ונראה לי דאין לנהג קלות שניהם, אלא או כמ"א בקלו דתקירו או כלבוש, ועין ב"י סימן רמז סעודת ארוסין י כתבתי דאבל ה"ך יב"ח מתר לאכל על הסיים, אבל דארוסין לא יאכל שם, ע"ש. וט"ב שחל בשבת

דידה דסקס מתיקות חלות קצת אי משום קצת חולה, ומח"ט מקליו נרבה דברים במעבדות ומתיקות, ומי שקיש לו מחוש חלי קצת שאינו יכול לקבל וכו' לשאל, יש להירוח לו חמר לאכל בשרעוף, כי תמיד סנתא מאסורא, אף מי שידע בעצמו שפאקלייתלב לא יזיק לה כלים רק שרופה לילה אחר פציות ושריות לבו הוא בכלל פרץ נדר וישנו נמש חמרי צונתרי על עצמותיו, אבל בלא"ה אין לתקמרי, עכ"ל. הנראה דהכל לפי ראות עיני המורה, שאם הקם פריצים ולקול פקברה זו יש לתקמרי קפ"י, ועכ"פ אין לחתיר שניהם בשר וזין רק אחר לכו, וכמ"ש ב"י לג בשם הטב"י נראה ח"א לענין לקח שלפני השילה, ע"ש. גם יש לו לסמורח להודיע שאם אנו קשה לו משה יש למנוע מו' באב (ואף קמ"ש המג"א סימן תקנד שנוהגין קצת בירכה למנוע מבשר וזין, ע"ש בבתי"ט סי' ט: (ל) לתיוק, עבדתי, ועין ברובל בירכה שכתב: מכתב בקע"ף ט שפניעין הסכין כ"י משמע דגם לקטנים אסור, ע"ש: (לג) ארוסין, עבדתי, ועין בא"י שמתרש דברי רב"א על קדם ר"ח להש' בוסיסין מ"ו בממ"ה, ועין באי"ט האר"י שכן נהג פתח השואל ונתנה ע"י הדים דעמו למחוק מלות סעודת ארוסין, ע"ש: (לד) השתנים, עבדתי, ועין פשוטו חלק ג סימן לו שפליח שלפני המלכה יש להתקמרי פונן הנה שפשיטה כ"י שמתקלג קצמלות של ט"ב ונראה לשתות נדר, ונ"י מורה להם חמר בקפ"ב שנתנו להחיר אחר לכו, או בשר או זין ומאקלייתלב לעשות זכר לחזקו כ"י להוציא מלכו של צדוקים, אכן ביום המילה שניהם פתרים בשר וזין לכל הקרואים ואפלו בשבוע שחל ט"ב דהיינו למנון צעדה מלכד קרובים סת"ל ערות, עכ"ל, ועין ב"ד אפרים הבאתי מדברי המג"א סימן חרמ, ע"ש, ושיב ראיתי בבאר"צבל שכתב לאסור הבאי בקרי המג"א סימן חרמד, גם כתב שכן מבאר דמותיאידי סימן ע שאמנו קעידת סעודה, וכן נראה מהש"ך י"ד סי' קע"ח שכתב שאין אסור משום ערבים לכו שלחן כ"י, משמע דעונה לית בה, וכי שפניעין שכן נוהגים בפי' דיינין שאין אולמים בסעודה זו בשר, ע"ש, ועין בא"י סי' כו שאוסר ג"כ, ועין שכתבתי לא שכי"כ בשם מהר"י ברנא, ועין שם ששאל גם על שלישי למדנה ובחשבות' לא הזכיר מזה, ונראה דב"י בשתיטות לאסור, שאינו מנהג פשוט כ"כ לעשות בו סעודה, ועין בבית"א אור נעלם סימן ט שכתב דדוקא קעידת מילה בזמנה דוחה האבלות

משנה ברורה

פשוט דכל זה (עה) וכן (עה) בבית-המזון החל, אבל בבית-המזון דשבת של ג' סעודות פשיטא דשרי: (ע) אלא נוהגים לתיוק, שהגיע לתפוח⁸⁴, וישתה רב הפוס⁸⁵. ודוקא אם לא הגיע עדין להתאבל על ירושלים⁸⁶, (טו) ודוקא זנה שהיא מצוה, אבל בלא מצוה, אף שאינו יודע להתאבל אסור בבשר וזין⁸⁷ כשהוא פריא: (עא) לשתות הבדלה, אבל ברפת-המזון (עז) זכר בלא פוס⁸⁸, כעין דיש פוסקים דאף שלשה שאכלו אין צריכין כוס, על-פל' פנים כפי האי פנא יש לסמוך עליהו:

באר הלכה * וסיים מסכת, עין מה שכתבנו במשנה ברורה דמתקין לאכל אף אוסן שלא למדו עתה, והוא ממנהג אברהם ואלהי נכה, ועין בסדור של רבי יצחק עמדין שדעתו דהינו המתקין בידי הלוקחים במקומם, והם הנפאים הפשיחים עליהם ומשתייהם, כל אלו סתרים אפלו קרוי רבים, אף זמן אחרים מלכד אלה מפני הכבוד והאהבה או לאיזה הועלת שהוא הוא אסור גמור, ומכל מקום פשוט דאם אותן הקאים מסעיין לעשות הסעודה בנזאי מתר, והוא בכלל מה שאמר הגמרא: פתני לי דכי הו' קסימי רבנן מסכת עבידנא ימא טבא לרבנן, וכמו שכתב הפונ' אברהם:

(עב) ובסעודת מצוה זכר, וכן (עט) אפלו פוס של ברפת-המזון יש להתיר לשתות, דלא גרע מנון שבתוף הסעודה דהתר: (עג) וסיים מסכת, (עט) ומכל מקום אם לא נודמן בלמודו הסיים לא ימתר או ימתר בשביל זה⁸⁹, ונ"מ אם לא היה עושה סעודה בשאר הימים אפשר שלא יעשה נמי עשה, אכן אם נודמן כראי⁹⁰, (פ) מתקין לאכל אף אותן שלא למדו עמהם⁹¹, אם היו הולכין וקאין גם כומן אחר משום רעות: (עד) וסעודת ארוסין, אף ומבאר לעיל בקע"ף ב דאסור לעשות סעודת ארוסין, אפשר דמרי"ח שלא בשעת ארוסין או שלא בבית ארוסותו דליקא שמתה פל' קפ"ה, ויש שפונקין אלו שני חבות⁹² מ"א: (עה) כל השתנים לסעודה, הינו, (פא) כל מי שהיה הולך בזמן אחר לסעודה זו, הן מממת קרובה או מממת שהיא ארבה, (פג) ונשים השתנים לסעודה במקום שדורך לזמן לסעודה, גם כן מתר, וכתב המג"א, דאשח הפעל-סעודה מתרת אף בסיים מסכת וכן ב"י, ומי ששולחין לו לביתו אסור לו לאכל⁹³: (עו) שלא להוכיף, הינו מי שלא בא מממת קרובה או אהבת

שער העיין

(עה) אליה ויטא, ואפלו נמשך הסעודה עד חשכה: (עי) אליה רכה ודגול מרובה, ודלא פגנן אברהם, והנה פגנן אברהם ראיהי שהעתיק דברי הפנ' אברהם, ולפלא, כעין שרבים חולקים עליו, וכן בדרך-החיים העתיק לתקמרי כותיהו: (עז) מגנ' אברהם בשם מהרי"ל ושי"א: (עח) פרי' מקדים: (עט) אליה רבה: (פ) מגנ' אברהם ואלהי נכה: (פא) ט"ו מהרי"ל: (פג) מגנ' אברהם ושי"א:

תרגום: 1 יום השנה לפטירה.

הלכות תשעה באב סימן תקנא

תשעה באב בתוכה אין לאכל ולשתות וכן (עז) רק מנזן מצמצם, וזה אפילו (לד) בערב תשעה באב שרי (מנהגים ומהר"ל), ובלבד שלא יהיה בסעודה שמפסיק בה (ד"ע): **יא** יכל מי שאוכל בשר במקום שגוזגזים בו אסור, פורץ גדר הוא וינשכנו נחש: (המטות לשמות כל שער, אפילו של דבש שקורים מצידו): **יב** (עט) לתספרת שבוע זה, אחד ראשו ואחד כל שער שבו, אסור: **יג** (פ) ובוזקן, כל שמעבב את האכילה, מתר: **יד** אסור לגדולים (פא) לספר לקטנים ולכבס פסותם (פב) פשפת שחל תשעה באב להיות בתוכה: הגה (פג) מיהו, בגדים שמלפפין בהם הקטנים לגמרי שמוציאים בהם רעי ומשתיינין בהם, הני ודאי (לה) משךא שרי, ואפילו בבגדי שאר הקטנים נוהגים להקל (כ"י): **טו** ממי שתכפרוהו אבלות (פה) של מת ושל שבת זו והקבד שער, (פו) מקל בתער (פי) אכל לא במספרים, ומכבס פסותו במים אכל לא בנתר ובחול: **טז** ייש נוהגים (פח) שלא לרחץ (לו) מראש-חדש, וינש

כ השבועה
ל טור שם המצות
מ שם המצות
שמות ס דרישא
מור קטן יו
ובאוקטא דרב
הקרא ע טור לשם
אבי העיר
פ מרוב שם

באר היטב

הדחה אין לו דין שבת שחל ט"ב לזמן זה, והנה כיצד מודים, מ"א. וצנ בשכנה"ג: (לד) בערב ת"ב. ובי"ל דעכ"פ יעשה קדם תעלות מ"א, ע"ש: (לה) משךא, וט"מ וכתבם בעצמה אם אפשר, מג"א: (לו) מר"ח. נ"ל שילכת מתרת לרחץ כמיש ב"י ס"טן שפא, ובבבכות דף טו ע"ב בהבד תוספות באפילו ב"ט"ב מתרת לרחץ, ע"ש, ואין להקל בזה דאין אנו רגילין כ"כ בהציעה, ר"ח שחל בע"ש יש נוהגין לרחץ לבבד שבת ויש רוחצין ביום ה' שלפניו, לבוש ומנהגים. ופ"ח כתב דמי שרגיל לרחץ כל ע"ש ונמנע פוה, עברה היא בידו,

שערי תשובה

הקל טפי וכס"ש בפצו"ש שם סימן ה, הכאמי לציל סי"ג, אך גם לענין שבוע שחל ט"ב אין המנהג בדבדי אלא אגלין בשר ושתות בן הסעודה כ"מ שלא פומה קטו בנותה, והפירו על המה כמיש שרוא פ"רין ג"ד כי ומשטערת דבדו בכל סעודת מילה שלא בנותה, אך באמת בדבדי בן הוא צ"מין שלא היה אפשר למיל בנותה ודחתה קמ"א מנסת הולת סעודת ובי"א שארע אנס שלא נמול בנמול, ושוב אחר שחז"ר לאיתנו אי עבר האנס והגיע ובנו למול, אלא שדוחין עוד במתכוון לימים אלו בכדי שאוכלו הקרחאים בשר ויין, לזה נקרא פורץ גדר אי ב"מים שקדם שבוע שחל ט"ב, ומלכ"ה זה הוא אסור גבור להשתות הפעיה משעה שהגיע הו"טן שירקלו לטול התנוק, והעושים כן בשביל אכילה בשר ויין או בשביל פעחת כבודים בע"מ ובי"א גרול ע"מ מנשוא וצ"ד למחות ולעבב ע"י, ואף אם שמיא עברו וצ"ה בן, אסור לאכל על הסעודה והיא שפרכה לאסור שהיה מצוה, והמבאר ב"י"ד א"ה, ואפילו מי שלא נעשה פשכילו אסור. וצנ בספ"ט דף ק"ג ז' מרדכי כ"י וכתוספות שם דוקא שיש שם אנשים שהגנים כ"ו, ע"ש; אבל אם לא היה אפשר לטול מקום עד שהגיעו ימים הללו, אפילו הוא שבוע שחל ט"ב יש להפיר לאכל בסעודה בדין מילה בנותה כמש"ל פ"ן שלא נעשה במתכוון הסעודה היא כ"ה בשביל שבתה ממנה ע"מ היום נח"ר קום היום פצות מילה שתיקה משל צ"ה ח"ה, ומח ב"ה שחיי שלא בנותה ב"ן שתיקה אנס ו"א היה יכול לעשות קדם לזמן הזה, וכן בב"ר לז"ר ב"מין רמ"א זמני"א כ"ח ה דבבילה שער ומה מתמת ח"ה, ק"ש"מ אח"כ מק"ר וט"ו קב"ו, וכל שצ"מא ופע"מא וקנה ח"ה, שאסור להפירו צ"ל, ולכן מ"ר לקב"ב הסעודה בע"ש, ע"ש, ומה, אין העלים ע"ן מדבדי מני"א אלו, וכן בב"ר דב"ה מ"א סימן תוס"ט י' וצ"ן לקמן סימן תוס"ט א' שחל ב"ש פ"ר-ס"א"ן להחמיר במילה שלא בנותה ומש"ב בנחית א"ר מתמת אנס, ומ"מ נראה דא"ר ד"ש יש להחמיר, דלענין לבטל התענית ט"ב כחמת הדין שלו י"ל כ"ן שאינה בומה לא מהני לבטל התענית, אבל לענין חמרת בשר ויין ב"מים אלו שהוא מתנגג בעלמא אין להחמיר ואפילו שלא בנותה מ"מ סעודה מצוה היא ומתירם בבשר ויין, ולא גרע מזה"ס מסכת ד"ף ד"הם בסיום מסכת אין לעשות כ"א שפונתו לו ב"ד למיז כסדורו, מ"מ פשיטא דסעודת מילה א"ר שלא בנותה מתמת אנס שדיפא, וע"ש באור נקל"ס שבתה וסעודת מילה

משנה ברורה

באליה נבה ור"ד"ן יש להחמיר בתספרת מי"ז בתמוז וקב"ס מראש-חדש, ובת"י-א"רם כתב דלצ"ה קטנים אין להחמיר א"ר לפי מהנהגו אלא בשבת זו: (פג) מיהו, בגדים וכו'. ומקל מקום לא יכבסו הרבה ביחד¹⁰¹, ויכבסו בצנצנא¹⁰² אם אין מכבסו על-גב הנהר [מ"א]: (פד) משךא שרי, דאין בכבוסין של אלו משום שמחה¹⁰³ ולכ"ו: **טו** (פה) של מת ושל שבת זו, רוצה לומר, דש"למו יום שלשים של אבלות בתוך שבוע שחל תשעה באב להיות בתוכה: (פו) מקל בתער, משום (כ"ב) שאין זה יפוי: (פי) אכל לא במספרים, וזהו דוקא כשחל יום שלשים בשבוע שחל תשעה באב, אכל כשחל מקדם לזה מתר לספר ולכבס, א"ר לדין שגוזגזים בנה לאסור בעלמא, הכ"א שרי פ"ן שתכפרוהו אבליה, פ"ן כתב הש"י בשם הב"ח, אכל האליה ב"ה סוכר דאין להקל כ"י אם כשתל יום שלשים לפני ראש-חדש, (כ"ג) וכן בהב"ב פ"ה אחרונים: **טז** (פח) שלא לרחץ, ע"ן לקמה דאפילו בצונן יש לנהר, ולרפואה מתר (לד) אפילו בתמין, ואפילו בשבוע שחל בו תשעה באב [א"ר]: (פט) מראש-חדש, ואם חל ראש-חדש

שער הציון

(פג) כגון-אברהם בשם מהר"ל: (פד) ט"ז, ומגן-אברהם משמע דמפרש מ"ן מצמצם עם הקרחים: (פה) וס"ד, והמנהגים והמוציא (שקורין קוואטצ"ר), נתי הוא בכלל הנה [פס"ט]: (פז) מגן-אברהם: (פח) אכן לשלא לשה לא העתיק הנהר-החיים דבשבוע שחל תשעה באב אין לזמן כל השלמים לסעודה, ב"ה שום הפגן-אברהם והלבוש? ואולי דב"ב"א לה כמסקנת הש"י: ד"ע ד"ש"ים הם לקלא, ע"ן ש"ם: (פס) מגן-אברהם: (פט) כגון-אברהם ושאר אחרונים, ויכבד"ג"ש כתב דלכתחלה ב"ה אי חיש וימתר לעשות קדם חצות אין כאן ביה"מחוש, רק שולא יהיה יותר מצערה, ואפשר דדוקא לאלו הלו"דים בעצמם: (כ) וצ"ן ב"ח מה שהקשה אדב"ר המתבר מ"נהר-דשה סימן שצ דת"ס פסק דבאבל ה"ך ז' אסור, וצ"ן בטאמר מרדכי שמיש"ב קשתו, ואין להחמיר בענינו, הכלאו הכי פסק הת"ר"א שם דהעקר בהקב"ו"ן ד"ף בתוך ז' מתר: (כ"ג) ונפקא-מנה ב"ן הטעמים, למי שהוא חצות מ"ן ש"ש דלא ה"ע ע"ד"ן להנה"ך¹⁰⁰ ומשום צנצנא נפש אסור, ע"ן בפרי"מגדים ותי"א-א"רם: (כ"ג) לבוש: (כ"ג) הנהר-החיים וכן תתי"א-א"רם והפ"ן רבי ב"רן ד"יניקל בהנה"מיו, ובג"ל מר"ב"ה העתיק לדינא כה"ש"ו, ואפשר ש"מקום הדין יש להקל פ"ן שצ"ל-ב"ל-פ"ים אי"ו אלא מנה"ג: (לד) ולכן מעב"ת שה"ע קרוב לעת לדתה ששוב לה לרחץ בתמין, בכל אלו שרי, דהוי לרפואה ולא לתענוג, וכן ו"ל"ת או מי שהיה אדם חלש ואמר לו הרופא שצ"ד לרחץ בכל יום בתמין שרי, מלכ"ה בתשעה באב עצמו צ"ד לנהר מנה [סדה"ח בשם א"ר]:

תרגום: 1 ת"מ (משנה מ"דבש).

הלכות תשעה באב סימן תקנא

ביאורים ומוספים

על חורבן בית המקדש יש חינוך ליראת ה', שהקטן כשישאל על מה זה יבארו לו את ענין חורבן בית המקדש.
99) הענין של עוגמת נפש, כתב רש"י (מועד קטן יד, ב) לענין המובא בגמ' (שם) שאף על פי שאין אבלות נהגת בקטן, בכל אופן מקרעין לקטן מפני עוגמת נפש, שהיינו כדי שהרואים אותו בבגדיו הקרועים יבכו וירבו בכבוד המת, ובטור (ויד' סי' שמ) כתב שמחמת העגמת נפש ירבה ההספד על המת. [וגם כאן, כשיראו את הקטן מגדל שעורת יתעורר הצער והאבל על חורבן בית המקדש].

[שעה"צ סי' צא]

לפי שהיא פחות מכן עש' ולא הניח צדן להפיק¹⁰⁰.
100) אמנם לענין עשיית חלאקה לילד שהגיע לגיל שלש, דעת הגר"ש ודאנר (קובץ מביט לוי ח"ג עמ' ב) שמוותר אף בשבת שחל בו, אלא שראוי להקדים לעשותה קודם שלושת השבתות. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (שערי נחמה בין המצרים עמ' סז) שלאחר ראש חודש אב יש לדהות את התספורת עד אחרי תשעה באב.

[משנ"ב סי' פג]

ומקל מקום לא נקבסו הרבה כביסה¹⁰¹, (ויבכסו בענין צא¹⁰²).
101) וכיום שמבכסים במכונת כביסה, כתב הגר"ח קניבסקי (קרא עלי מועד פ"ד הערות הגר"ח קניבסקי אות יח) שכמוזמה שבספר זכרון שאול הסתפק אם יהיה מותר לכבס הרבה בגדים ביחד. דעת הגר"ש אלישיב (שערי נחמה בין המצרים עמ' מד) שבמכונת כביסה מותר לכבס הרבה בגדי קטנים ביחד, אבל להוסיף בגדי גדולים למכונת כביסה שמפעיל לצורך בגדי קטנים, דעתו (שערי נחמה שם, ותורת המועדים ססי' אות ב) שאסור.

וראה מה שכתבנו בענין זה לעיל (סי' תקלד סי' א) (ראה מג"א כאן סי' לט) שמשוהה כיבוס בתשעת הימים לכיבוס בחול המועד.

102) אך לתלות את בגדי הקטנים המכובסים על החבל מבוחר כדי שיתייבשו, דעת הגר"ח קרליץ (קרא עלי מועד שם הע' ד) שמוותר ואין בזה חשש מראית עין, שדוקא כביבוס שאין ניכר כל כך מה מכבס יש חשש מראית עין ולכן יש לכבס בצניעות, מה שאין כן בייבוש בגדי קטנים על החבל שניכר לכל שאלו בגדי קטנים אין בזה חשש מראית עין, אך הוסיף, שדברים שאין ניכר שהם של קטנים כמו מגבות וכדו', אין לתלות בחוץ.

[משנ"ב סי' פד]

דאין ככפוסין של אלו מעשים שמקשה¹⁰³.
103) ועד איזה גיל נחשב בגדי קטנים שמוותר לכבסם, הפמ"ג (א"א סי' לט) הביא שהלבוש כתב שבפחות מגיל שלש וארבע שאז עדיין רגילים להשתין תמיד, ולכן מותר לכבס, אבל מגיל זה אסור לכבס, אך הביא שמהבית יוסף והדרכי משה משמע שנהגו להקל בכל בגדי קטנים [עד גיל י"ג], ונשאר בצי"ע. והחיי אדם (סי' קלג סי"ח) כתב שנהגים להקל בקטנים בני שנתיים ושלש. דעת הגר"מ פיינשטיין (שרית רבבות אפרים ח"ג סי' שמ) שאפשר לכבס גם בילדים שבגדיהם מותלכלכים תוך כדי משחקם [ומשמע אף יותר מגיל שלש ארבע], וכעין זה דעת הגר"ש אלישיב (הלכות ומנהגי בין המצרים עמ' מוח) שבמומניו יש להקל בבגדי קטנים אף בגיל שמונה וכיוצא בזה. ודעת הגר"ח קרליץ (קרא עלי מועד פ"ד הע' ד) שעד גיל חמש מותר לכבס. וגם מעל גיל זה אם יש צורך מיוחד יש להקל לכבס עד שבע שחל בו, וברעת החיי אדם המובא לעיל (סי' פב). מאידך דעת הגר"ח קניבסקי בשם החזו"א (קרא עלי מועד שם הערות הגר"ח **המשך במילואים עמוד 11**

[משנ"ב סי' עז]

והשאר אוכלים מאכלי קלב⁹⁸ וכו', או הסיים מפקת ב"תשעה באב שחל בשבת⁹⁹.

98) ולענין צירופם לזימון של אוכלי הלב עם אוכלי בשר, ראה מה שכתב לעיל (סי' קצו סי' ט).

99) וכנתן, שאם תשעה באב חל בשבת ונדחה, או בשבוע שקדם לכן מותר להזמין את כל הקרואים שירצה למילה או לסיום מסכת, וכמו במילה או סיום שחלים מראש חודש אב עד שבע שחל בו, ואין כוונתו שחל המילה או הסיום בשבת עצמה, שאז מובילא מותרים הכל בבשר ויין, מחמת השבת, וכמו שכתב בשו"ע לקמן (סי' תקנב סי') [בן מפורשים הדברים במג"א (סי' קלד, לה) שהוא מקורו של המשנ"ב (שעה"צ סי' פח)].

[משנ"ב סי' עט]

ואתה קאיש ואתה קאשה שרין לאסור⁹⁶.

96) ומרית שער ריסי העין או הגבות, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה בין המצרים פ"ד דבר הלכה אות ט) שאינה נחשבת תספורת ומותרת. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פסי' אות מו) והגר"ח קניבסקי (תורת המועדים סי' ד) שאסור לקוצצו.

ותספורת למעלה לצורכי שידוכין, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה שם דבר הלכה אות י) שאפשר להקל עד שבע שחל בו. מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים סי' אות ב) שאין להקל בזה.

ואשה הרוצה לספר ריבוי שערות ראשה מטעמי צניעות, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' פא אות ח) שאפשר להקל לה. וראה עוד דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה שם) בענין גילוח שער נשים לצרכי טהרה.

[משנ"ב סי' פו]

והינו השפחה⁹⁷.

97) וכן מודל ששערות שפמו מפריעות לו לעשות המצוה, כתב הכף החיים (סי' קעב) שמוותר לגלחן.

אכן בתשעה באב עצמו, הביא הכף החיים (סי' קעא) את דברי העולת שבת וכפי שביאר המאמר מרדכי, שאם הולך שמוותר באכילה ושפמו מפריע לו לאכול, שאסור לגווזו [וכשב שמובא בשו"ע (ויד' סי' שצ סי' א) שאבל תוך שבעה אינו גוזו שערות שפמו אף כשמפריע לו לאכול].

וכן מי שיש לו שערות גדולות באופן שיש חשש הציצה לתפילין, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ד סי') שיכול לגלחן במקום הנחת התפילין. וראה מה שכתבנו בזה לעיל (סי' תקלא סי' ב).

[משנ"ב סי' פא]

אי משום אכלות⁹⁸ או משום עגמת נפש⁹⁹.

98) ואף על פי שלענין אבלות על אביו ואמו נפסק בשו"ע (ויד' סי' שפר סי' ד, וראה גם שם סי' שצו סי' ג) שאין אבלות לקטן, ביאר המג"א (סי' לה) שבאבלות של רבים מחמירים יותר [אמנם דעת הט"ז (ויד' סי' שמ סי' טו) בשם הרי"ש שיש חינוך לקטן אף באבלות של יחיד]. וביאר הערוך השולחן (סלי"א) שאין כוונתו שאבלות זו חמורה מסתם אבלות, שהרי אדרבא יש דברים שמקילים באבלות ישנה כמובא בגמ' (יבמות מג, ב), והאבלות של תשעה באב דהנה אבלות ישנה. אלא כוונת המג"א שבאבלות זו

מילואים הלכות תשעה באב סימן תקנא המשך מעמוד 52

והחלה שצריך לאכול בשר אלא שדי לו בבשר עוף, כתב בשו"ת אור
לציון (ח"ג פכ"ו תשובה ו) שלפי דברי המג"א שרין אכילת בשר עוף
קל יותר, יש להתיר לו דקקא בשר עוף.

[משנ"ב ס"ק טו]
ופסקול לגבי מקב"ח⁸³.

83 אמנם, כתב לקמן (סי' תקנב ס"ק ז) שהטעם להקל בין שלא שהה
שלושה ימים הוא משום שאינו חשוב אין בו משום שמחה.

[משנ"ב ס"ק טו]

קטר לו לְאָכַל בְּשַׂר־עוֹף⁸².

82 הטעם שאפשר להקל יותר בבשר עוף, כתב המג"א (סי' כח, הובא
בשע"צ ס"ק טט במקור דברי המשנ"ב כאן) בין שלא היו מקריבים
ממנו קרבן, וגם אין שמחה אלא בבשר בהמה. ובמשנ"ב לקמן (סי' תקנב
ס"ק ה) כתב שזה גם הטעם שהיה זהו אמינא להקל בבשר מלוח
שלושה ימים, שלענין קרבנות אינו נקרא בשר אלא תוך שלשה ימים,
שהרי אף השלמים לא היו נאכלים ליותר משני ימים ולילה אחת.

הלכות תשעה באב סימן תקנא המשך מעמוד כז

[משנ"ב ס"ק עז]

[יש שפולחין אלה לפני תבואתם].

92 ובשו"ת לבושי מרדכי (אה"ע"ז סי' מז ד"ה ומ"ש) כתב בשם הגר"א,
שברמ"א היה כתוב אחרי התיבות וסיום מסכת, ר"ת ז"ל, וטעו
המדפיסים בפתחת ראשי התיבות וכתבו וסעודת אירוסין, ובאמת
צריך להיות וספרים אחרים, כלומר שגם סיום על ספרים אחרים
נחשב סיום לענין סעודת מצוה [ראה מה שכתבנו לעיל (סי' עג ובסי'
תע ס"ק י)].

[משנ"ב ס"ק עה]

ומי ששולחין לו לביתו אסור לו לְאָכַל⁹³.

93 אך מי שהתחיל בסעודה ואחר כך לקח מאכלים לביתו, והיה דעתו
בשעת נטילת ידיו לגמור את סעודתו בבית, דעת הגר"ח קניבסקי
(ברית אפרים עמ' שמו) שהכל נחשב לסעודת מצוה.

ומהלך וסנדק ששולחים להם לביתם מסעודת הברית, כתב בשו"ת
דברי מלכאל (ח"ג סי' כז) שמוותרים לאכול בשר ויין, בין שאצלם יום
זה הוא יום טוב, וכמו שכתב המג"א (סי' תקסח ס"ק ה) הביאו המשנ"ב
שם ס"ק יח) לגבי ברית שארע בתענית בה"ב או בעשיית למהגים
להתענות בימים אלו, שבעלי הברית מותרים לאכול ולשתות אף קודם
הברית משום שיום טוב שלהם הוא (ומטעם זה יכולים אף לאכול בשר
ויין משלהם קודם הברית, ומסתבר שכן הדין גם באבי הבן ואמו).

91 ואף אם המסיים עצמו אינו מסב עמהם לסעודה, דעת הגר"שו
איערבך (הלכות שלמה פסח פ"ח דבר הלכה אות א) לענין תענית
בכורות, שמימי מותר לשאר המשתתפים בסיום לאכול [אך יש להלך
בין תענית בכורות לאיסור בשר ויין בתשעת הימים].

ומי שהגיע לאחר סיום הלימוד ולא שמע את הסיום, דעת הגר"מ
פיינשטיין (מוכא בשמעתתא דמשה עמ' תכו) שמוותר באכילת בשר,
בין שהסעודה היא סעודת מצוה, וכל אחד ראוי לאכול בסעודת
מצוה בשר ויין, וכן הורה הגר"ח קניבסקי (תשובות והנהגות ח"ב סי'
ר). דעת הגר"מ קרליץ (חוט שני פסח פ"א ס"ק ז) לענין תענית
בכורות, שיש להקל לאכול אף למי שלא שמע את הסיום [אך יש
להלך בין תענית בכורות לאיסור בשר ויין בתשעת הימים]. מאידך
לענין תענית בכורות, כתב הבן איש חי (שנה א פ"ו צו אות כה)
שצריך לשמוע את הסיום ולהבין את הנאמר שם, וכן דעת הגר"שו
איערבך (הלכות שלמה שם ס"א) שרק שמועת הסיום מתירה את
התענית [או מי שהוא שותף לשמחת המסיים כגון שלמד איתו את
המסכת וכדו'], וכן דעת הגר"ש אלישיב (סידור פסח כהלכתו פ"ד
ה"י 14), ובעין זה כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' מה), אך סיים
שאם מטייע לעריכת הסעודה ודאי שיכול להשתתף בה, וכמו שכתב
בביה"ל כאן לענין מי שלא למד את המסכת [אך יש להלך בין תענית
בכורות לאיסור בשר ויין בתשעת הימים].

הלכות תשעה באב סימן תקנא המשך מעמוד 54

משטיפת המלכלכס, דעת הגר"ש אלישיב (נעמי גבריאל פ"ו ס"ק
ז) שאין צורך להדר אחר חומרות כאלה, יודיין מה שאסרה לך
תורה, והרי חכמים התירו כיבוס הבגדים שמלפפים בהם
התינוקות.

ומטפחות אף, כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' רטז) שאם שכח
שמלכלכים הרבה מותר לכבסם כבגדי קטנים.

קניבסקי אות יז) שיש להחמיר אפילו בקטן בן שנה בין שאפשר
להלבישו את הבגד המלכלך.

ומי שיכול לקנות בתשעת הימים בגדים נוספים לקטן ובכך להימנע
מכיבוס בגדיו, דעת הגר"י קמיוצקי (אמת ליעקב עמ' רכז) שעדיף
שיעשה כן, בין שאיסור הכיבוס כיון שהחכר בנמו, חמור יותר
מאיסור הקנייה, אכן לענין קניית חיתולים נוספים כדי להימנע

